

BLYVERKET I BAMBLE I TELEMARK

Ca. 1542 begynte noen kjøpmenn å drive på blyglans ved Drakenberg (Tråk), som lå «in dem Kirchen bei Schieden (Skien)». Kjøpmennene anla pukkverk og smeltehytte ved gruvene. Det vokste fram et spedt bergverk, det første i Bamble og et av de første blyverk i landet. Kong Christian III blei interessert, og sendte en av sine menn, Wolff Kuhn, til «das Berckwergk auf dem Trachenberg» i 1543. I 1544 lot han to andre av sine bergfogder bese verket, og kongen kjøpte stedet med gruver, pukkverk og smeltehytte 6. august samme år. Hvorfor kongen var interessert i dette bergverk, var fordi blyglansen holdt sølv. Da malmgangen holdt ca. 1—10 prosent blyglans, og blyglansen holdt 0,1—0,04 prosent sølv blei utbyttet svært lite. Kongen fant etterhvert ut at driften var lite regningssvarende og la det snart ned.

Siden dengang har gruvene vært drevet sporadisk og alle har kommet til samme resultat: «Fattig malm og lite å tjene».

Men i 1880-åra blei verket på nytt tatt opp av to driftige karer ved navn Tysse og Wormvik. De bygde vaskeri og parafindrevet knuser, og sysselsatte flere godt lønnede menn i mange år. De vant ut blyglans og sinkblende som fantes i store mengder. Men en dag sank prisene på begge deler katastrofalt og gruvene blei på ny lagt ned.

Andre spekulanter sikret seg mutingsrettighetene og fikk J. H. L. Vogt til å se på forholdene i 1904. Vogt var meget optimistisk, og i rapporten hans anbefaler han drift på det aller varmeste. Rettighetsinnehaverne prøvde straks å drive gruvene, men hadde ikke den nødvendige kapital og erfaring. De prøvde utenlands og fikk dannet et kompani med et engelsk selskap. Engelskmennene satset enormt, £ 43 000. De bygde et kjempestort vaskeri, jernbane på

2 km for lokomotiv, laboratorium og mye mer. Gamle gruver blei tatt opp, og nye anlagt. Verket sysselsatte ca. 300 mann og blomstret som aldri før. Engelskmennene var svært egne og ville ha engelske maskiner. Disse var svært dårlige, og metallene gikk for det meste på sjøen. Dette sammen med at prisene på sink og bly falt, gjorde videre drift ulønnsom. I 1908 var det definitivt slutt. Bare A/S Sydvaranger har drevet diamantboringer på feltet i de seinere år.

Geologisk sett ligger Tråk-gruvene i Kongsberg—Bamble formasjonen. I berggrunnen er amfibolitt, gneis og porfyrittisk granitt rådende. Ertsmineralene er sinkblende, blyglans, pyritt, kopperkis, barytt og sideritt. Ertsmineralene er hydrotermalt avsatt på sprekker i bergartene, dannet ved Oslo-feltets nedsynkning.

I dag er Tråk sammen med Rafnes, sentrum for Hydros utbygging av petrokjemisk industri i Grenland. En må bare håpe på at resultatene blir bedre her enn ved gruvene.

Amundskås II gruve ble drevet av engelskmenn i 1876. Dette er 45 meter inne i fjellet.

Utstilling

OG medlem Bjørg Mathisen holder separatutstilling i Galleri Norske Grafikere i Hegdehaugsveien 8, Oslo fra 9.—21. januar 1975. De som så Bjørgs bilder på OGs utstilling i høst har sikkert lyst til å se flere av hennes arbeider, og nå har både dere og alle andre sjanssen.